چوپانی

یاغاچ میدال

مللەتلەر نەشریاتی

چوپانى

ياغاچ ميدال

مىللەتلەر نەشرىياتى

图书在版编目（CIP）数据

木制勋章/乔法尼著．—北京：民族出版社，2001．2
ISBN 7－105－04334－2

Ⅰ．木…　Ⅱ．乔…　Ⅲ．长篇小说－中国－当代－维吾尔语（中国少数民族语言）　Ⅳ．I247．5

中国版本图书馆CIP数据核字（2001）第06897号

责任编辑：伊明
出版发行：民族出版社　　电　话：（010）64290862
社　　址：北京市和平里北街14号　　邮政编码：100013
印　　刷：迪鑫印刷厂
经　　销：各地新华书店经销
版　　次：2001年3月第1版　　2001年3月北京第1次印刷
开　　本：850×1168毫米　1/32
印　　张：11
印　　数：0001—5000
定　　价：14.50元

مەسئۇل مۇھەررىر: **مۇھەممەت ئىمىن**

مەسئۇل كورېكتور: **خەيرىنىسا روزى**

ياغاچ مېدال

چوپانى

نەشر قىلغۇچى ۋە تارقاتقۇچى: مىللەتلەر نەشرىياتى

پوچتا نومۇرى: 100013،

تېلېفون نومۇرى: 010-64290862

نەشرىياتنىڭ ئادرېسى: بېيجىڭ شەھىرى، خېپىڭلى شىمالىي كوچا 14-قورۇ.

باسقۇچى: دىشىڭ باسما زاۋۇتى

ساتقۇچى: جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى

نەشرى: 2001-يىل 3-ئايدا بېيجىڭدا 1-قېتىم نەشر قىلىندى

بېسىلىشى: 2001-يىل 2-ئايدا بېيجىڭدا 1-قېتىم بېسىلدى.

ئۆلچىمى: 850×1168مم 32 كەسلەم

باسما تاۋىقى: 11

سانى: 0001—5000

باھاسى: 14.50 يۈەن

بىرىنچى قىسىم

پىغان قاپلىغان دۇنيا

مۇقەددىمە

ئۇ دەرياغا يۈگۈردى . . .

ئەتراپ سىياھتەك قارايغان ، سامانيولى تولىمۇ سۈزۈك ، تولىمۇ نۇرانە ، ئۇ بۈگۈن جەننەتكىچە سوزۇلۇپ كەتكەندەك . يۇلتۇزلار پۈتۈن زېھنى ، پۈتۈن كۈچى بىلەن جىلۋە قىلىپ كۆك شەھرىنى زىننەتلەۋاتاتتى . پەرىزاتنىڭ قېشىنى ئەسلەتمىدىغان ھىلال ئاي غەربىي ئۇپۇققا لەۋ تەگلەپ تۇراتتى ، خۇددى ئاشىقتەك .

مەھەللىدىن مۇڭلۇق ئەزان لەيلەپ ـ لەيلەپ ئۇچۇپ كېلەتتى ، خۇددى ئاق قۇ پەيىدەك :

— ئاللاھۇئەكبەر ـ ئاللاھۇئەكبەر ! . . .

ئۇنىڭ يۈرىكى "جىغغىدە" قىلىپ ، قۇملۇققا "موككىدە" ئولتۇرۇپ قالدى ، گويا پىيى كېسىۋېتىلگەندەك . مەيىن ،

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

ئەمخۇش شامالدا قەيەردىندۇر ھۇۋقۇشنىڭ ھۇۋلاشلىرى لاغايلاپ - لاغايلاپ ئۇچۇپ كېلەتتى ، مىسالى مۇدھىش خەۋەردەك :

— ھۇق . . . ھۇق ! . . .

ئۇنىڭ يۈرىكى "شۇررىدە" ئېغىپ ، ئاندىن تېپىچەكلەپ كەتتى ، خۇددى قولىدىكى بوۋاقتەك .

زەرەپشان دەرياسى نەرە تارتاتتى . . .

ئۇنىڭ ۋۇجۇدى تىترەپ ، ئەزايى تىكەنلەشتى . غەزەپ - نەپرەتنىڭ تۈرتكىسىدە ئۇ قەددىنى رۇسلاپ ، ئورنىدىن "دەسسىدە" تۇرۇپ كەتتى ، خۇددى چۆچۈگەن ئاھۇ كېيىكتەك .

ھۇۋقۇش ھۇۋلايتتى . . .

ئۇ يەنە دەرياغا قاراپ يۈگۈردى . . .

ئۇ ھېرىپ قېلىۋاتقاچقا ، گاھ كەينىگە ئالمان - تالمان قاراپ قويۇپ ، تېز - تېز ماڭسا ، گاھ بار كۈچىنى يىغىپ ،پۇت - پۇتىغا تەگمەي يۈگۈرەيتتى . . .

مەزىن ئەزان ئېيتاتتى . . .

ئۇ ھاسىرايتتى ، ئۆپكىسى كېرىلەتتى ، يېرىلىپ كەتمەكچى بولغاندەك . يۈرىكى ھەدەپ ئۆزىنى تۆت تامغا ئۇراتتى ، خۇددى كۆكرەك قەپىسىدىن تېشىپ چىقىپ ، زەرەپشان دەرياسىغا قوشۇلۇپ كەتمەكچى بولغاندەك .

بوۋاق پۇشۇلدايتتى ، ئىنجىقلايتتى ، خىرىلدايتتى ، باغرىغا ئۇسەتتى ، سۇركىلەتتى ، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا سىڭىپ ، يۇغۇرۇلۇپ كەتمەكچى ، شۇ ئارقىلىق قايتىدىن تۆرەلمەكچى بولغاندەك .

ئەمدىلا باشلانغان كېچە شۇنداق جۇلالىق ، شۇنداق يارقىن ، شۇنداق قۇتلۇق ، شۇنداق سۇرلۇك ، شۇنداق قاباھەتلىك !

ئـۇ ھاسـراپ ـ ھۆمۈدەپ يار لېۋىگە كەلدى . دەريا ئەرە تارتاتتى ، خۇددى دېۋىدەك ؛ تولغىنىپ ـ تولغىنىپ ئاقاتتى ، گويا ئەجدىھادەك . ئۇ ئەسىرلەردىن بېرى ئەتىۋارلاپ سۆيۈپ ـ يالاپ كېلىۋاتقان سۆيۈملۈك قىرغىقىغا غەزەپ بىلەن ئۇرۇلاتتى ، خۇددى بوۋاقنى باغرىغا ئالغۇسى يوقلۇقىنى ئۇنىڭغا ئۇقتۇرۇپ قويماقچى بولغاندەك . كۆمۈشسىمان مۇنچاقلىرىنى ئۇنىڭ كۆكسىگە ، يۈز ـ كۆزلىرىگە زەرب بىلەن ئاتاتتى ، مىسالى سالغۇ تېشىدەك . ئۇ ئەلمىساقتىن بېرى قىرغىقىغا مۇشۇنچىلىك قاتتىق زەربە بېرىپ باققان بولغىيمىدى ؟

ناتايىن !

ئۇ ئەلمىساقتىن بېرى ياشلىرىنى مۇشۇنداق ئوق قىلىپ ، ئۇنىڭغا ئوخشاش پەرزەنتلىرىنىڭ كۆكسىگە مۇشۇنچىلىك قەھرى بىلەن ئېتىپ باققان بولغىيمىدى ؟

ناتايىن !

ئـۇ كـىـمـگـە غـەزەپـلـىـنـىـۋاتـىـدىـكـىـن ؟ كـىـمدىن نـەپـرەتـلـىـنـىـۋاتـىـدىكىن ؟ ئۇنىڭغىمۇ ؟ بوۋاقىمۇ ؟ ئۇنىڭ دادىسىغىمۇ ياكى تەقدىرىگىمۇ ؟

بىلمەيتتى .

تەبىئەتنىڭ كۆڭلىنى چۈشەنمەسلىك ـــ ئىنسانلارنىڭ ئەڭ چوڭ بەختسىزلىكى !

شـۇڭا ئۇ بوۋاقنى ـــ ئۆز بالىسىنى دەرياغا تاشلىماقچى بولۇۋاتاتتى !

بىر تامچە سۇ بوۋاقنىڭ يۈزىگە ”چىپپىدە“ چۈشتى . بوۋاق چۆچۈپ ، ئەندىكىپ ، بىر ـ ئىككىنى ئىڭەلەپلا توختاپ قالدى ،

چاقچاق ھېس قىلىپ .

بىراق بۇ چاقچاق ئەمەس ئىدى !

ئۇ بوۋاققا ئاخىرقى قېتىم قارىدى . قارىدى ـ يۇ ، سەسكىنىپ كەتتى ، خۇددى ئىت تاپىدىن سەسكەنگەندەك .

”ئاھ ، نېمىدېگەن بەتبەشىرە چىراي بۇ !“

ئۇ ”ئوڭۇمۇ ـ چۇشۇمۇ“ دېگەندەك قىلىپ ، كۆزىنى چىمىچىقلاتتى . مەسۇم بوۋاق ئۇنىڭ قولىدا كۆزلىرىنى مۆلدۈرلىتىپ يەنىلا غەمسىز ، يەنىلا مەغرۇر قاراپ تۇراتتى . بۇنى كۆرۈپ ئۇنىڭ يۈرىكى ”پىژژىدە“ قىلىپ قالدى ، نېمىشقا ؟ بىلمەيتتى .

ئۇنىڭ ۋۇجۇدى بىر خىل بال ئېقىمىنىڭ تەسىرىدىن سېھىرلىنىشكە باشلىدى ، نېمىشقا ؟

بىلمەيتتى .

شۇڭا ئۇ لېۋىنى ”چىڭڭىدە“ چىشلەپ ، كاللىسىدىن زەررىچە خىيالغا ئورۇن بەرمەي ،بوۋاقنىڭ كۆرپىسىنى دەرياغا” پىڭڭىدە“ چۆرۈۋەتتى ، خۇددى ساراڭلارچە ، دەريا كۆرپىنى ئىرادىسىگە خىلاپ ھالدا ، كۆزىنى ”چىڭ“ يۇمۇپ ، چىرايىنى قەھرلىك پۈرۈشتۈرۈپ يۇتۇۋەتتى ، خۇددى زەھەر يۇتقاندەك .

بوۋاقنىمۇ شۇنداق يۇتۇپ كېتەرمۇ ؟

بۇ ، ئۇنىڭ ئۈمىدى ئىدى !

قومۇشلار شىۋىرلىشاتتى . . .

ئۇ قىپيالىڭاچ بوۋاقنى ئېگىز كۆتۈردى . بوۋاق سوغۇق شامالنىڭ يالىشىغا ، دەريا مۇنچاقلىرىنىڭ سوقۇشلىرىغا چىدىيالمىدىمۇ ياكى ئانىسىنىڭ شۇملۇق بىلەن تولغان نىيىتىنى

تۇيۇپ قالدىمۇ، بىردىنلا كۈچەپ ئىڭەلەپ كەتتى. ئۇ، بۇ ئىڭەلەشلەرگە دېڭىز - ئوكيانلارچە ئىلتىجا، ئۆتۈنۈش سىڭىپ كەتكەنلىكىنى ئۇقمايتتى؛ ئۇ، ئۆزىدىن، تەڭرىدىن، دەريادىن شەپقەت تىلىگەن بۇ ئىڭەلەشلەرنىڭ ئۇنى مەڭگۈلۈك ھەسرەتكە تۇتقۇن قىلىپ بېرىدىغانلىقىنى ئۇقمايتتى. ئەگەر ئۇققان بولسا، دەريادىن، شامالLARدىن بۇ ئىڭەلەشلەرنى يىراق - يىراقلارغا، مەۋھۇم ماكانلارغا ئېلىپ كېتىشنى ئۆتۈنمىگەن، شۇ ئارقىلىق قىساسىنى ئېلىپ، ئۆزىنى مۇراد - مەقسەتكە يەتكۈزۈشنى ئارزۇ قىلمىغان بولاتتى. شۇڭا ئۇ قىپيالىڭاچ بوۋاقنى سۆڭگىچىدىن تۇتۇپ ئېگىز كۆتۈردى.

ئىڭە!... ئىڭە!...

بوۋاق پىغان بىلەن ئىڭەلەيتتى. كېچىنى، زەرەپشان ۋادىسىنى، پۈتۈن دۇنيانى پىغان قاپلىغانىدى. بوۋاق بۇ پىغانلىق نالىسى ئارقىلىق ئانىسىدىن رەھىم - شەپقەت تىلەيتتى. دادىسى ئۈچۈن ئانىسىدىن كەچۈرۈم سورايتتى!

گەرچە بوۋاقنىڭ دادىسىنى كەچۈرۈش ئۇنىڭ قولىدىن كەلمىسىمۇ، لېكىن بوۋاققا رەھىم - شەپقەت قىلىش قولىدىن تامامەن كېلەتتى. ئەپسۇسكى، ئۇنى گاڭگىرىتىدىغان مۇنداق بىر سوئال بار ئىدى:

”بوۋاققا رەھىم - شەپقەت قىلىش — ئۇنىڭ دادىسىنى كەچۈرگەنلىك بولۇپ قالامدۇ - قانداق؟“

بىلمەيتتى.

شۇڭا ئۇ بوۋاقنىڭ يۈز - كۆزىگە يېنىش - يېنىشلاپ سۆيدى. ئۇنى قېنىپ - قېنىپ ھىدلىدى. ئاندىن ئۇنى ئېگىز

كۆتۈرۈپ ، دەرياغا تاشلاشقا تەمشىلىپ ، ئەلەم بىلەن شىۋىرلىدى :

”بۇنى مەندىن كۆرمە ، ئۆز پېشانەڭدىن — داداڭنىڭ شۇملۇقىدىن كۆر ! . . . بېشىڭنى يە ، ھۇ ، مەلئۇننىڭ كۈچۈكى ! . . . ئاشۇ قايىنامغىلا چۈش !“

دەريا ئۇنى دوراپ شىۋىرلىدى : ئۇنى دوراپ تولغاندى ؛ ئۇنى دوراپ پەرزەنت ئىشقىدا ئۆرتەندى ؛ ئۇنى دوراپ ئۆز - ئۆزىدىن نەپرەتلەندى ؛ ئۇنى دوراپ ئۆز - ئۆزىنى قارغىدى ؛ ئۇنى دوراپ ئۆز - ئۆزىنى ھاقارەتلىدى !

ئەمما ، ئۇنى دوراپ ئۆز - ئۆزىدىن پەخىرلەنمىدى !

ئىڭە ! . . .ئىڭە ! . . .

ھۇق ! . . . ھۇق ! . . .

ئەشھەدەن مۇھەممەدىن رەسۇلىللا - ئەشھەدەن مۇھەممەدىن رەسۇلىللا ! . . .

1

مەغلۇپ بولغان قوشۇننىڭ ئالدىدا كېتىۋاتقان ياقۇپ ئامبال ، روزى يايى (روزى تىلماچ) بىلەن چولاقنىڭ سېپىدا ئۈچرىشىپ قالدى . ئۇنىڭ ئەزايىدىن ئەنسىزلىك ، ئالاقزادىلىك تۆكۈلۈپ تۇراتتى . بۇنى كۆرگەن ياقۇپ ئامبال ئۇنىڭدىن تىنچلىق - ئامانلىق سوراشنىمۇ ئۇنتۇپ سورىدى :

— نېمە بولدى ، روزاخۇن ؟

— ئىش . . . ئىش چاتاق ، بەكلا چاتاق ، بېگىم . . . ،— ئاغزى قۇرۇپ كەتكەن روزى يايى دۇدۇقلاپ قالدى .

ياقۇپ ئامبال قاپاقنى ئېلىپ ئۇنىڭغا سۇندى . ئۇ قاپاقنى ئاغزىغا كەپلەپ سۇدىن قانغۇچە ئىچىۋەتكەندىن كېيىن ، گەز باغلاپ ، يېرىلىپ كەتكەن لەۋلىرىنى قولىنىڭ كەينى بىلەن سۈرتىۋېتىپ ، قاپاقنى ياقۇپ ئامبالغا ئۇزاتتى .

— هە . . . ؟ — دەپ سورىدى ياقۇپ ئامبال تەقەززالىق ئىلكىدە .

روزى يايى ئېغىر بىر تىنىۋېلىپ :

— شەهەر قولدىن كەتتى ! — دېدى هەسرەتلەنگەن هالدا .

— نېمە؟ قولدىن كەتتى؟ — گەرچە بۇ ياقۇپ ئامبال ئۈچۈن شۇم خەۋەر بولمىسىمۇ ، لېكىن قەۋەتلا هەيران قالدى ، — قانداق بولۇپ . . . ؟

روزى يايى : ئەبەيدۇللا ئەئلەم ، ساۋۇرخان خوجىلارنىڭ باشچىلىقىدا قوزغىلاڭ كۆتۈرۈلگەنلىكىنى ، ئىككى سائەتلىك قاتتىق ئېلىشىشتىن كېيىن ئاخىر قوزغىلاڭچىلارنىڭ غەلىبە قىلغانلىقىنى ، بىرقانچە نەپەر ئەمەلدارنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى .

پارلاق قۇياش نۇرى يۈز - كۆزلەرنى هەرىدەك چاقاتتى . چۆل ئىسسىقى گۈپۈلدەپ ئۇرۇلۇپ ، دەمنى قىساتتى . ئەللىك ياشلارغا كىرگەن ، بەستلىك ، تەدبىرلىك بۇ ئامبال چوڭقۇر ئويغا پاتقانىدى .

— مەن ليۇ ئامبالغا خەۋەر قىلاي ، دەپ كېلىشىم .

روزى يايى بۇ سۆزى ئارقىلىق ياقۇپ ئامبالنى ئالدىراتتى

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

”ھەرنېمە بولسا ، ماڭىلا ئۇچراپتۇ !“

ياقۇپ ئامبال ھاياجان بىلەن شۇنداق پىچىرلاپ روزى يايىغا تىكىلدى .

— ئەگەر بۇ خەۋەرنى دەردىنى ئالغىلى ئادەم تاپالماي تۇرغان ليۇ ئامبال ئاڭلايدىغان بولسا ، — دېدى ياقۇپ ئامبال ئاۋازىنى پەسەيتىپ ، — شەھەرگە باستۇرۇپ كىرىپ ، ئادەم تۇگۈل ، ئىت ـ مۇشۇككىچە قويماي قىرىۋېتىدۇ ، شۇنداقمۇ ـ يا ؟

— شۇنداق ، شۇنـداق ، — دەپ تەسـتىقلـىـدى روزى يايى ، — بۇ خەۋەرنى . . . قانداق قىلىمىز ئەمىسە ؟

— مۇنـداق قـىلـىلى ، — ياقۇپ ئامبال روزى يايىغا پىچىرلاپ ، ئاغزىغا گەپ سالدى ، — قانداق چۈشەندىڭمۇ ؟

— چۈشەندىم ، چۈشەندىم . سىلى دېگەندەك دەي .

ياقۇپ ئامبال روزى يايىنى باشلاپ قوشۇننىڭ ئارقىسىغا قاراپ ماڭدى .

ياقـۇپ ئـامـبـال قـاغـىـلـىـق بـازىرىنىڭ تۆگمەنئېرىق مەھەللىسىدىكى يۇنۇس ھاجىم ئائىلىسىدە ئۆسۈپ چوڭ بولۇپ ، دىنـىـي مـەكـتـەپتە ئوقۇپ ساۋاتلىق بولغاندىن كېيىن ، شۇ چاغلاردىكى چىڭ سۇلالىسى ھۆكۈمىتى تەسىس قىلغان «شۆتاڭ» (خـەنـزۇچـە مـەكـتـەپ)دا ئـوقـۇغان . ئىمتىھاندىن ياخشى ئـۆتـكـەنلىكى ئۈچۈن ، ”شيۇ سەي (تالىپ)“ دېگەن ئۇنۋانغا ئېرىشكەن . كېيىن شىنجاڭ ئۆلكىلىك ئالىي مەكتەپكە ئىمتىھان بېـرىـپ ئـۆتـۈپ ، ئـۈچ يـىل ئوقۇغان . ئوقۇش پۈتتۈرۈش ئـىمتىھاندىن ئەلا دەرىجىدە ئۆتكەنلىكتىن ”جۈيرېن“ دېگەن ئـىلمىي ئۇنۋانغا ئېرىشكەن ۋە ئۆلكىلىك ھۆكۈمەتكە تەقسىم

قىلىنىپ بۆلۈم باشلىقى بولۇپ ئىشلىگەن . بىرقانچە يىلدىن كېيىن ياڭ زىخشىنىنىڭ تەيىنلىشى بىلەن كەلپىن ، قاغىلىق ناھىيەلىرىدە ئادالەت ، پاكلىق بىلەن ئامباللىق قىلغان .

جىن شۇرېن تەرىپىدىن خوتەن دېھقانلار قوزغىلىڭىنى باستۇرۇشقا ئەۋەتىلگەن قوشۇنغا قوماندان قىلىپ تەيىنلەنگەن قاغىلىق ئامبىلى ليۇ شياۋلى ياقۇپ ئامبالنىمۇ سۆھبەت ۋەكىلى سۈپىتىدە بىللە ئېلىپ ماڭغان بولۇپ ، بىرقانچە قېتىملىق سۆھبەت ۋە ئۇرۇشتا ھېچقانداق نەتىجىگە ئېرىشەلمىگەن بۇ قوشۇن ھازىر قاغىلىققا قاراپ كېتىۋاتاتتى .

ياقۇپ ئامبال روزى يايىنى ليۇ ئامبال بىلەن كۆرۈشتۈردى .

ـــ ھە ، نېمە گەپ ؟ ـــ دەپ سورىدى ليۇ ئامبال خۇش ياقار-خۇش ياقماس ھالدا .

ـــ شەھەرنى . . . شەھەرنى ، ـــ دېدى روزى يايى ياقۇپ ئامبالنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە قەستەنگە دۇدۇقلاپ ، ـــ خوجىنىياز ھاجى . . . خو . . . خوجىنىياز ھاجى تارتىۋالدى .

ـــ نېمە ؟ !

ليۇ ئامبال چۆچۈپ كەتتى ، خۇددى قىرغاقتا مۆگدەپ قالغان ئۆردەك پوقاقتەك . ئۇيقۇسىراپ تۇرغان كۆزلىرى چەكچەيدى ، خۇددى جامدەك . قاراموتۇق چىرايى تاتىرىپ ، تەر تەپچىرەپ چىقتى ، ماشتەك ، پۇرچاقتەك . پۇت - قولىنىڭ ماغدۇرى قاچتى ، ئاستىدىكى ئېتىدەك .

ـــ قانچىلىك ئادەمكەن ؟ ـــ ليۇ ئامبال تەرلىرىنى سۈرتۈپ سورىدى .

ـــ بەك جىق . . . ھېسابسىز . . .

— قورال - ياراغلىرى قانداقكەن ؟

— قورال - ياراغلىرى ئاجايىپ خىل ، ھەممىسى مىشەكلىك مىلتىقلاركەن .

ليۇ ئامبال ۋەھىمىلىك ئويغا چۆمدى .

پارلاق قۇياش يۈز - كۆزلەرنى كۆيدۈرەتتى ، خۇددى ئوتتەك . چۆل ئىسسىقى نەپەسنى قىساتتى ، مىسالى سىلدەك .

ياقۇپ ئامبال زورۇقۇپ يۆتەلدى . ليۇ ئامبال ئېغىرلاشقان بېشىنى كۆتۈرۈپ ياقۇپ ئامبالغا قانداق قىلىمىز ؟ دېگەن مەنىدە قارىدى .

— مۇنداق قىلىلى ، — دېدى ياقۇپ ئامبال چوڭقۇر ئويلانغان قىياپەتتە ، — بىز قاغىلىق بازىرىغا كىرمەي ، تاغ يوللىرى ئارقىلىق يەكەن تەۋەسىگە ئۆتۈپ كېتەيلى .

بۇ مەسلىھەت ليۇ ئامبالغا شۇنداق خۇشياقتى ، خۇددى مايدەك ، تەشنا لەۋگە سۇ ياققاندەك .

شۇنداق قىلىپ ، خەلقپەرۋەر بۇ تەدبىرلىك ئامبال قاغىلىق خەلقىنى زور بىر بالايىئاپەتتىن ساقلاپ قالدى .

ئەمما . . .

2

چوپانلىقلار يېرىم چارۋىچىلىق ، يېرىم دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ ھايات كەچۈرىدۇ . ئەمما بىرەر يىلمۇ ، بىرەر ئايمۇ ، بىرەر كۈنمۇ خاتىرجەم ، ئاسايىشلىق تۇرمۇش كەچۈرۈپ

باققانلىقىنى ، بوّلاك ـ تالاڭسىز ، ئوّرۆش ـ ماجىراسىز ھالدا ئەركىن ـ ئازادە ياشاپ ئۆتكەنلىكىنى ھېچكىم ئەسلەپ بېرەلمەيدۇ . بوّنىڭ سەۋەبى : بوّ يوّرتنىڭ جوّغراپىيىلىك ئورنىنىڭ موّرەككەپ ـــ ئەپچىللىكىلا ئەمەس ، يەنە چارۋا ، ئاشلىق ، مېۋە ـ چېۋە ماكانى بولغانلىقى ۋە خەلقىنىڭ ئاق كۆڭۈل ، ساددا ، مېھماندوستلۇقى ، ئەڭ موّھىمى ، چېكىدىن ئاشقان ساددىلىقى .

چوپان ـــ تار ، ئەمما جەنوّبتىن ـ شىمالغا يىلان باغرى سوزۇلۇپ كەتكەن ، شەرق ۋە غەربىدە توپا دۆڭ ، تاغ سېپىللىرى بار ، ئوتتوّرىدا قىشمۇ ـ ياز ئېقىپ ، قاراشو ، چىمدۇ كەنتلىرىدىن ئۆتوّپلا زەرەپشان دەرياسى بىلەن قوّچاقلىشىدىغان كىچىككىنە دەرياسى بار ، يېرى موّنبەت ، سۇ ، ئوت ـ چۆپى مول قەدىمىي يوّرت .

ئەگەر دەريانىڭ قارىشىسىنى بويلاپ جەنوّبقا قاراپ ماڭسا ، كۆل بېشىدىكى داۋاندىن ئېشىپلا كۆكيار يېزىسىنىڭ گوساس كەنتىگە ، ئىلىنىش كەنتىدىكى جىلغىدىن كىرىپ ، شاپلىق توّز ئارقىلىق شەرققە قاراپ ماڭسا ، شېيىخبۇ كەنتىگە ؛ غەربتىكى گىرىڭلا ، ئاتىرىس جىلغىلىرىدىن كىرسە يەكەننىڭ قوشراپ يېزىسىغا ، دەرياغا ئەگىشىپ ماڭسا ، چىمدۇ كەنتىدىن ئۆتوّپلا كاچۇڭ كەنتىگە (يەكەننىڭ يېزىسى) بىر كوّنگە قالمايلا چوّشوّپ بولغىلى بولاتتى . بوّنداق ئەپچىل يوللار تولىمۇ جىق ئىدى .

شوّنداق بولغاچقا ، ھېلى قىرغىزلار ، ھېلى توّڭگانلار ، ھېلى ئافغانلار . . . جەنوّبتىن كىرىپ بوّلاپ شىمالدىن ، شىمالدىن كىرىپ بوّلاپ جەنوّبتىن ، شەرقتىن كىرىپ بوّلاپ غەربتىن ،

غەربتىن كىرىپ بۇلاپ شەرقتىن . . . ئىشقىلىپ قاياندىن كىرىپ ـ چىقىش ئەپچىل ، قۇلايلىق بولسا ، شۇ ياندىن كىرىپ ـ چىقىپ بۇلاپ ـ تالاپ ، چوپانلىقلارنىڭ كۆز يېشىنى قۇرۇتمايتتى .

مىلادىيە 1933 ـ يىل 7 ـ ئاينىڭ 13 ـ كۈنىدىكى نۇرغۇنلىغان بالىلارنى ، نۇرغۇنلىغان ئانىلارنى ، نۇرغۇنلىغان ئاتىلارنى بەختسىز قىلىپ ، چوپان ۋادىسىنى ، پۈتۈن دۇنيانى جۇدالىقنىڭ ئاچچىق پىغانى بىلەن تولدۇرۇۋەتكەن بۇ پاجىئە دەل مۇشۇ يۇرتتا ــــ شاپلىق تۈزدە يۈز بەرگەنىدى .

قەلبلەردە ئۆچمەس داغلارنى قالدۇرغان بۇ ”شاپلىق تۈز پاجىئەسى“ نى چوپانلىقلار مەڭگۈ ئۇنتالمايتتى .

رومانىمىزنىڭ باش قەھرىمانى ئايزۆھرەنىڭ ئازابلىق ئۆت- مۈشمۇ ، ئازابلىق ئەسلىمىسىمۇ ، ئازابلىق كەچۈرمىشىمۇ دەل مۇشۇ كۈندىن ــــ ”شاپلىق تۈز پاجىئەسى“ دىن باشلىنىدۇ . گەرچە ئۇ بۇ چاغدا تېخى ئارانلا ئالتە ياشتا بولسىمۇ .

ئۇنىڭ دادىسى روسۇل ھاجىم ئوقۇمۇشلۇق ، مۆتىۋەر ، ئەل يىغلىسا يىغلايدىغان ، كۈلسە كۈلىدىغان ، جىگەرلىك ، خەلقپەرۋەر ، ھېسسىياتچان ئادەم ئىدى .

ئۇ ئىلىنىشتىكى مەدرىستە مۇددەرىسلىك قىلاتتى . ئەتىدە ـ ئاخشامدا ئەھلىمەھەللىلەردىن يىغىلغان بالىلارنىڭ ئاغزىغا ئىلىم سالاتتى . ئۇنىڭ ئىلمى ـ پەزلى بىلەن ئايالى لەيلىخان ، ئوغلى ئاخۇنەكمۇ شۇ زامانىنىڭ ، شۇ يۇرتنىڭ خېلى ئىلغار ـ ئىلىملىك كىشىلىرىدىن بولۇپ قالغانىدى . بولۇپمۇ ، ئوغلى ئاخۇنەك ئۇنىڭ تەربىيىلىشى بىلەن مىلتىق ، ئوقيا ئېتىش ، قىلىچۋازلىق ، ئات مىنىش ، چېلىشۋازلىق قاتارلىق ئىپتىدائىي

ھەربىي ماھارەتلەرنى پىششىق ئىگىلەپ ، خەلقىنىڭ ھۆرمىتىگە ، قوللاپ ـ قۇۋۋەتلىشىگە سازاۋەر بولغانىدى .

لەيلىخان ئىشىك ئالدىغا چىقىپ ھەيرانلا قالدى . چۈنكى قوللىرىغا كەكە ، پالتا ، چوت ، كەتمەن ، گۈرجەك ، كالتەك ، چوماق . . . ئېلىۋېلىشقان گۇرە ـ گۇرە ئادەملەر پىيادە ، ئاتلىق ، ئېشەكلىك ھالدا ئىلىنىشقا قاراپ تاشقىنىدەك ئېقىپ كېتىۋاتاتتى .

ــ نەگە ماڭىدىغانلار شۇنچە ئادەم ؟ ــ دەپ سورىدى لەيلىخان سۇ سوراپ كىرگەن بىر يىگىتتىن ، ئۇنىڭغا ھجىردا سۇ ئېلىپ چىقىپ .

ــ شاپىلىق تۇزگە ، ــ دېدى يىگىت گۈپۈلدىتىپ سۇ ئىچىۋېتكەندىن كېيىن .

ــ شاپلىق تۇزگە ؟ . . . نېمىشقا ؟

ــ خوتەندىمۇ دېھقانلار قوزغىلاڭ كۆتۈرۈپتىكەن ، ئۇلاردىن زەبۇن بولغان چېرىكلەر ھازىر كۆكيار ئارقىلىق شېيىخبۇغا كېلىۋاتىمىش . شېيىخبۇدىن بۇ يەرگە كېلىپ كاچۇڭ ئارقىلىق يەكەنگە كەتمەكچىكەن . ئەبەيدۇللا ئەئلەم يارلىق ئەۋەتىپتىكەن ، ئالدىنى توسۇپ ، قىيما ـ چىيما قىلىۋېتىڭلار دەپ ، شۇڭا ئۇلارنى توسقىلى شاپلىق تۇزگە ماڭدۇق .

ــ كەكە ، پالتا . . . بىلەن قانداق توسقىلى بولىدۇ ئۇلارنى ؟ مىلتىقى يوقمىكەن ـ يا ؟

ــ مىلتىقىغۇ باركەن ، بىراق ھېچقايسىسىنىڭ مىلتىقىنىڭ ئوقى يوقكەن .

ــ كىمدىن ئۇقتۇڭلار مىلتىقىنىڭ ئوقى يوقلۇقىنى ؟

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com